

Επίκαιρα

Θέματα Συνταγματικού Δικαίου

Υπεύθυνος ύλης: Ξενοφών Κοντιιάδης

Οκτώβριος 2017, Τεύχος 70

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- Effective Legal Assistance in Pre-Trial Detention Decision-Making
- Problem-based training activities on data protection reform

Εκδηλώσεις

- Εκδήλωση: Πολιτική, δικαιοσύνη και τα διλήμματα του Brexit, ΔΣΑ 30/10/2017
- Επιμορφωτικό Εργαστήριο: "Πολιτικές πόλεων κατά του ρατσισμού - Εργαλειοθήκη για την ισότητα", 9/10/2017
- ON-THE-MOVE - "The reality of free movement for young European citizens migrating in times of crisis", 20/10/2017, Βρυξέλλες

Νέες εκδόσεις

- Ξ. Κοντιιάδης, Η Σοσιαλδημοκρατία σήμερα (εκδ. ΠΟΛΙΣ 2017, 240 σελ.)
- «Σε αναζήτηση της Σοσιαλδημοκρατίας», Νικόλας Σεβαστάκης

Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner

Jonathan H. Adler, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου, Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Case Western

Πριν από λίγο καιρό, ο δικαστής του Εφετείου των ΗΠΑ για την 7^η Περιφέρεια Richard Posner ανακοίνωσε την απόσυρσή του από το δικαστικό σώμα. Καθώς υπήρξε ένας από τους πιο παραγωγικούς και ευθαρσείς εφέτες, τόσο στη διατύπωση δικαστικής γνώμης όσο και στο ακαδημαϊκό έργο και τις δημόσιες τοποθετήσεις του, ο Posner άσκησε βαθειά επίδραση στο δίκαιο αλλά και στον ευρύτερο διάλογο για τον ρόλο του δικαστή στο δικαϊκό σύστημα.

Οι New York Times δημοσίευσαν πρόσφατα μια συνέντευξή του στον Adam Liptak με τίτλο «Μια συνέντευξη με αφορμή την αποχώρηση του Richard Posner, δικαστικού προβοκάτορα», όπου ο Posner επιδεικνύει τις ιδιότητες που τον κατέστησαν έναν από τους δικαστές με τη μεγαλύτερη δημοσιότητα, αν και όχι απαραίτητα έναν τους πιο αγαπητούς. Μεταξύ άλλων, ο Posner περιέγραψε την προσέγγισή του στο δίκαιο ως εξής: «Δίνω ελάχιστη σημασία τους νομικούς κανόνες, στους νόμους και στις συνταγματικές διατάξεις. Μια υπόθεση είναι απλά μια διαμάχη. Το πρώτο πράγμα που κάνεις είναι να ρωτήσεις τον εαυτό σου —ξεχνώντας τον νόμο— τι αποτελεί εύλογη επίλυση της αντιμαχίας αυτής;»

Το επόμενο πράγμα, είπε, είναι να εξετάσεις αν κάποιο πρόσφατο νομολογιακό προηγούμενο του Ανωτάτου Δικαστηρίου ή κάποιο άλλο νομικό εμπόδιο κλείνουν τον δρόμο μιας δικαστικής απόφασης που να προκρίνει την εύλογη επίλυση της υπόθεσης «και η απάντηση είναι ότι στην πραγματικότητα αυτό συμβαίνει σπανίως». Όπως είπε, «ακόμα και όταν υπάρχει κάποια απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου ή κάτι παρεμφερές, πολύ συχνά είναι εξαιρετικά εύκολο να τα παρακάμψεις».

Όπως παρατηρεί ο Liptak, ο τρόπος με τον οποίο προσεγγίζει ο Posner το δίκαιο έχει συχνά αποτελέσει

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

αντικείμενο κριτικής. Για κάποιους το να εστιάσει κάποιος στο επιθυμητό αποτέλεσμα χωρίς προηγουμένως να συμβουλευθεί το ισχύον νομικό πλαίσιο μπορεί να θεωρηθεί η επιτομή της δικανικής κρίσης που δεν δεσμεύεται από το δίκαιο ή και του δικαστικού ακτιβισμού. Για τον Posner αυτό αποτελεί απλά μια πραγματιστική προσέγγιση στον τρόπο επίλυσης δικαστικών υποθέσεων.

Ερωτηθείς για τους επικριτές του, ο Posner περιέγραψε δύο κατηγορίες επικριτών, εκείνους με «ειλικρινή» πίστη σε μια πιο «φορμαλιστική» πρόσληψη του δικαίου και όσους είναι απλά «αντιδραστικά κτήνη» και οι οποίοι, κατά τον Posner, «επιθυμούν να χειραγωγούν τους νόμους και το Σύνταγμα κατά τη δική τους βούληση».

Κάποιος που ο Posner θα χαρακτήριζε ενδεχομένως ως «αντιδραστικό κτήνος», ο Ed Whelan, σχολίασε τη συνέντευξη του Posner επισημαίνοντας ότι είχε «υποστηρίξει με συνέπεια τον φορμαλισμό και είχε ασκήσει κριτική στον πραγματισμό του Posner υπό το πρίσμα της φορμαλιστικής προσέγγισης πολύ πριν από την απότομη στροφή του Posner προς τα αριστερά» και είναι, επομένως, «ευτυχής που βρίσκεται στη σωστή πλευρά» της διαχωριστικής γραμμής ανάμεσα σε εκείνους που ασκούν ειλικρινή κριτική και στα «αντιδραστικά κτήνη». Ο Whelan ήταν βοηθός του δικαστή Antonin Scalia και συνεπιμελητής ενός βιβλίου με τους λόγους του Scalia, προς τον οποίο ο Posner ασκούσε συστηματικά κριτική.

Η συνέντευξη αυτή αποτελεί «συλλεκτικό Posner» για διαφόρους λόγους και είναι σίγουρα ένα ενδιαφέρον ανάγνωσμα για όσους ενδιαφέρονται για το δίκαιο και τον ρόλο του δικαστή.

(επιλογή-μετάφραση: Αλκμήνη Φωτιάδου)

[https://www.washingtonpost.com/news/volokh-conspiracy/11/9/2017](https://www.washingtonpost.com/news/volokh-conspiracy/2017/09/11/)

Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

Με πρόσφατο άρθρο ο κ. Ανδρέας Δρυμιώτης εκφράζει την απογοήτευσή του, επειδή σε άρθρο μου στα «ΝΕΑ» (7.9.2017) υποστήριξα ότι η ηλεκτρονική ψηφοφορία στην Κεντροαριστερά εξυπηρετεί τον σημαντικό δημοκρατικό στόχο της διευκόλυνσης της συμμετοχής, όμως απαιτούνται προσεκτικές ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της ταυτοποίησης των ψηφοφόρων, ενόψει

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

της διεθνούς εμπειρίας, προκειμένου να μην αμφισβητηθούν το αδιάβλητο, η μυστικότητα και η αξιοπιστία της. Ο κ. Δρυμιώτης θεωρεί την αυτοπρόσωπη παραλαβή μυστικών κωδικών «πρόσχημα» και προτρέπει να «ξεπεράσουμε τον επαρχιωτισμό μας και να υιοθετήσουμε διαδικασίες οι οποίες σε άλλες χώρες δεν αποτελούν πρόοδο, αλλά καθημερινή πρακτική». Απαντώντας, ξεκινώντας με ορισμένες ερωτήσεις.

Είναι τεχνοφοβικοί οι Νορβηγοί, που την προηγούμενη Κυριακή ψήφισαν μόνο με φυσική κάλπη, έπειτα από πολυετείς πειραματισμούς στο e-voting; Είναι οπισθοδρομική η ψηφιακά υπερανπτυγμένη Εσθονία, η μόνη χώρα που εφαρμόζει την εξ αποστάσεως ψηφοφορία, επειδή επιμένει στην αυτοπρόσωπη παραλαβή των μυστικών κωδικών; Είναι αδαείς και αναχρονιστές οι Αμερικανοί, οι Ολλανδοί, οι Φινλανδοί και οι Αυστραλοί που επισημαίνουν τους κινδύνους της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας και διστάζουν να την εφαρμόσουν; Αποτελεί πρόσχημα η απόφαση του διεθνούς κύρους Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου, που ακύρωσε την ηλεκτρονική ψηφοφορία σε ομόσπονδο κρατίδιο κρίνοντας ότι δεν πείθει τους πολίτες για το αδιάβλητο και την αξιοπιστία της; Γιατί τα γαλλικά πολιτικά κόμματα δεν έκαναν το βήμα, παρότι εφαρμόσαν την ηλεκτρονική ψηφοφορία στο εξωτερικό, με αυστηρότατη πιστοποίηση σε συνεργασία με τα προξενία; Θεωρούμε το υπό διαμόρφωση κόμμα της Κεντροαριστεράς αποτελεσματικότερο από όλους τους προηγούμενους;

Ο κ. Δρυμιώτης επικαλείται το παράδειγμα των τραπεζών, παρότι, όπως αναγνωρίζει, «υπάρχουν περιπτώσεις παράνομης χρήσης κάποιας κάρτας». Ας μου επιτρέψει δύο απορίες: Ποια ελληνική τράπεζα ανοίγει λογαριασμό χωρίς έστω μία αυτοπρόσωπη παρουσία; Ιδίως, όμως, ποιος πιστεύει ότι σε μια εκλογική διαδικασία είναι εξίσου ανεκτό το (επιχειρηματικό) ρίσκο που αναλαμβάνουν οι τράπεζες; Ο καθηγητής Πληροφορικής του διάσημου MIT Ron Rivest, σε συνέδριο στο Πανεπιστήμιο Princeton, αφού αναγνωρίζει ότι ουδείς μπορεί να εγγυηθεί το αδιάβλητο στην ηλεκτρονική ψηφοφορία, επισημαίνει: «Μία τράπεζα μπορεί να αποφασίσει πόσο θα ρισκάρει επιχειρηματικά. Όμως οι εκλογές αποτελούν ένα διαφορετικό ζήτημα, αφού η αδιάβλητη ψηφοφορία είναι αδιαπραγμάτευτη». Είναι επαρχιώτης ο Ron Rivest και οι ερευνητές των καλύτερων πανεπιστημίων του κόσμου ή αναζητούν προσχήματα; Στην αυτοπαρουσίασή του, το περίφημο σύστημα Helios, στο οποίο βασίζονται τα σύγχρονα συστήματα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

ψηφοφοριών, κλείνοντας αναφέρει: «Αν επιθυμείτε ένα πλήρως επαληθεύσιμο σύστημα ψηφοφορίας, τότε συστήνουμε την αυτοπρόσωπη ψήφο». Το περίφημο IDEA (International Institute for Democracy and Electoral Assistance) εξηγεί ότι σε χώρες με υψηλό δείκτη πολιτικής δυσπιστίας το e-voting δεν ενδείκνυται. Το Πανεπιστήμιο Michigan και το βρετανικό Open Rights Group χαρακτήρισαν διαβλητή ακόμη και την εσθονική διαδικασία που προβλέπει αυτοπρόσωπη παραλαβή PIN και συστήνουν την κατάργηση του e-voting. Μήπως όλα τα προηγούμενα ισχύουν κατά μείζονα λόγο σε μια διαδικασία ανοιχτού καταλόγου, όπως στην Κεντροαριστερά, όπου θα μπορεί να ψηφίσει όποιος θέλει και το αρχείο ψηφισάντων θα καταστρέφεται σε λίγες εβδομάδες; Επιστρέφω λοιπόν το ερώτημα στον κ. Δρυμιώτη: Ποια αντίληψη πάσχει τελικά από ανεύθυνο επαρχιωτισμό και τι (λαϊκιστικά) πολιτικά παιχνίδια λανθάνουν;

πηγή: «Τα Νέα», 14/9/2017

Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις

Ανδρέας Δρυμιώτης, Σύμβουλος επιχειρήσεων

Το θέμα της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας, που αφορά την εκλογή του αρχηγού της Κεντροαριστεράς, φαίνεται ότι εξελίσσεται σε διελκυστίνδα χωρίς τέλος. Ο κ. Κοντιάδης στα «Νέα» της 14ης Σεπτεμβρίου 2017 σχολίασε ένα δικό μου κείμενο που δημοσιεύθηκε στην «Καθημερινή της Κυριακής» τη 10η Σεπτεμβρίου και δεν προτίθεμαι να το αφήσω αναπάντητο.

Δυστυχώς είμαι υποχρεωμένος να παρατηρήσω ότι ο κ. Κοντιάδης ξεκινάει τον συλλογισμό του από λάθος αφετηρία. Όλες οι περιπτώσεις χωρών που αναφέρει (πλην της Εσθονίας) έχουν εκφράσει επιφυλάξεις για τη χρήση ηλεκτρονικών συσκευών (Electronic Voting Machines - EVM ή Direct Recording Electronic Voting - DREV) στην καταγραφή των ψήφων οι οποίες χρησιμοποιούνται **για την καταγραφή των ψήφων στα εκλογικά κέντρα με τη φυσική παρουσία του ψηφοφόρου!** Αν, μάλιστα, ο κ. Κοντιάδης είχε διαβάσει το άρθρο μου «Η ηλεκτρονική ψήφος, οι ΗΠΑ και η Ελλάδα» («ΚτΚ» 18.11.2012), θα διαπίστωνε ότι όχι μόνο δεν διαφωνώ με τις επιφυλάξεις αλλά τις επαυξάνω. Στην περίπτωση όμως της υπό συζήτηση εκλογής του αρχηγού κανένας, μα κανένας, δεν εισηγείται τη χρήση μηχανών για την καταγραφή των ψήφων. Πρώτα-πρώτα δεν διαθέτουμε τέτοιες μηχανές και δεύτερον αυτές

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

χρησιμοποιούνται στα εκλογικά κέντρα (με φυσική παρουσία) όπου ο ψηφοφόρος πατάει κουμπιά αντί να χρησιμοποιεί ψηφοδέλτιο. Κατά συνέπεια, όλη η επιχειρηματολογία του για τις χώρες όπου κατήργησαν την ηλεκτρονική ψηφοφορία δεν ισχύει. Κατήργησαν τις μηχανές στα εκλογικά κέντρα, όχι την εξ αποστάσεως ψηφοφορία. Τελεία και παύλα.

Πάμε τώρα στην Εσθονία, γιατί και στην περίπτωση αυτή, πολύ φοβούμαι ότι ο κ. Κοντιάδης έχει λανθασμένες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο ψηφοφορίας στη χώρα αυτή. Η διαδικασία περιγράφεται με λεπτομέρεια στην ιστοσελίδα www.valimesed.ee, κάτω από την ενότητα internet voting, στα αγγλικά. Υπάρχει μάλιστα και ένα πολύ ενημερωτικό μικρό video. Ετσι, όποιος ενδιαφέρεται για τη διαδικασία μπορεί να επισκεφθεί τη σελίδα. Στην Εσθονία η ψηφοφορία μπορεί να γίνει εξ αποστάσεως (Internet) χωρίς τη φυσική παρουσία, με τη χρήση της ψηφιακής ταυτότητα του ψηφοφόρου και της ηλεκτρονικής υπογραφής του. Αυτό όμως που είναι ενδιαφέρον στην περίπτωση της Εσθονίας είναι το πώς ψηφίζουν στα εκλογικά κέντρα (με φυσική παρουσία), γιατί η μέθοδος είναι εξαιρετικά διδακτική και θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε την ψηφοφορία μέσω Internet.

Στον ψηφοφόρο δίνονται δύο φάκελοι και το ψηφοδέλτιο. Αφού κάνει την επιλογή του, τοποθετεί το ψηφοδέλτιο στον ένα φάκελο ο οποίος εξωτερικά δεν έχει καμία ένδειξη σχετικά με τα στοιχεία του ψηφοφόρου. Στη συνέχεια, ο ψηφοφόρος τοποθετεί τον απρόσωπο φάκελο στον άλλο φάκελο όπου εξωτερικά περιλαμβάνει τα στοιχεία του ψηφοφόρου. Αυτός ο φάκελος παραδίδεται στο εκλογικό κέντρο και αφού πιστοποιηθεί ο ψηφοφόρος και σημειωθεί ότι ψήφισε, ανοίγεται ο εξωτερικός φάκελος και ο απρόσωπος φάκελος μπαίνει στην κάλη. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται σε πολλών ειδών εκλογές και στην επιστολική ψήφο εδώ και πολλά χρόνια. Προσωπικά ψήφισα με τη μέθοδο αυτή στις εκλογές της ACM (Association for Computing Machinery) από τη δεκαετία του '70 και σε πολλές γενικές συνελεύσεις εισηγμένων εταιρειών στο εξωτερικό. Σήμερα όλα αυτά έχουν αντικατασταθεί με την ψηφοφορία μέσω Internet.

Ακριβώς την ίδια μεθοδολογία χρησιμοποιούν οι Εσθονία και για την ψηφοφορία μέσω Internet. Δηλαδή, ηλεκτρονικά διαχωρίζεται η ταυτότητα από το ψηφοδέλτιο και διασφαλίζεται η μυστικότητα της ψήφου. Ακριβώς όμως το ίδιο κάνει και το σύστημα Ζευς που έχει προταθεί για να χρησιμοποιηθεί στις εκλογές της

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

Κεντροαριστεράς. Η έλλειψη της ψηφιακής ταυτότητας και της ψηφιακής υπογραφής υποκαθίσταται με την προεγγραφή των ψηφοφόρων και την αποστολή του PIN. Δηλαδή, με απλά λόγια, το σύστημα που έχει προταθεί είναι ακριβώς σαν της Εσθονίας! Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Εσθονία δέχονται ότι μπορεί κάποιος να ψηφίσει στη θέση κάποιου άλλου, αν φυσικά του δώσει την ταυτότητά του και το PIN του, αλλά αυτό μπορεί να συμβεί και στη φυσική παρουσία όταν κάποιος δώσει έτοιμο σταυρωμένο ψηφοδέλτιο σε κάποιον άλλο. Δηλαδή, ούτε με τη φυσική παρουσία δεν μπορεί κάνεις να διαβεβαιώσει ότι υπάρχει 100% διασφάλιση ότι κάποιος δεν ψήφισε με την υπόδειξη και επιβολή κάποιου άλλου. Μάλιστα, με το σύστημα Ζευς (και στην Εσθονία) ο ψηφοφόρος μπορεί να ψηφίσει όσες φορές θέλει αλλά επικρατεί μόνο η τελευταία ψήφος του, ώστε να περιορίζεται η πιθανότητα εξαναγκασμού του.

Τέλος, σχετικά με τη μεθοδολογία που έχω προτείνει για την ταυτοπροσωπία, ο κ. Κοντιάδης επικαλείται ότι με τη μέθοδο αυτή δεν μπορείς να ανοίξεις λογαριασμό σε ελληνική τράπεζα. Σύμφωνα. Στην Ελλάδα ακόμη απαιτείται «η βεβαίωση για το γνήσιο της υπογραφής». Αν θέλουμε να παραμείνουμε σε αυτή την εποχή δικαίωμά μας. Είχα όμως την εντύπωση ότι θέλουμε να πάμε μπροστά. Επειδή όμως έχω μάθει να ελέγχω αυτά που λέω και γράφω, θέλω να τον διαβεβαιώσω ότι πράγματι μπορείς να ανοίξεις και να κινείς λογαριασμό με τη μεθοδολογία που πρότεινα, πράγμα που έχω κάνει για να είμαι απολύτως βέβαιος ότι γίνεται. Και όπου διακινούνται χρήματα, η ασφάλεια και η πίστη είναι πρωταρχικής σημασίας. Όλη η ιστορία που γνωρίζουμε δείχνει ότι το χρήμα είναι ισχυρότερο από τις ψήφους. Κλείνω με μια προσωπική εκτίμηση. Δυστυχώς είμαι σχεδόν βέβαιος ότι η εξ αποστάσεως ψηφοφορία δεν θα γίνει αποδεκτή, όχι για τεχνικούς λόγους. Κρίμα!

πηγή: «Το Βήμα της Κυριακής», 17/9/2017

Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

Ζούμε στην εποχή των fake news. Άρα οφείλουμε να είμαστε έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε απίθανες ανακρίβειες. Στον βωμό των επικοινωνιακών παιγνίων όλοι οι κανόνες αλήθειας και ευπρέπειας παρακάμπτονται. Οι απλούστερες διαπιστώσεις γίνονται βορά επικοινωνιακών αντιστροφών. Το πασίδηλο και το

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

αυτονόητο μετατρέπονται σε ύποπτη ή αδιανόητη σκοπιμότητα. Η συνωμοσιολογία απορρίπτει την κοινή λογική και ευφάνταστες ακροβασίες παρουσιάζονται ως ευρηματικές λύσεις. Από την περίφημη φράση «με ένα άρθρο, σε έναν νόμο, θα σκίσουμε τα μνημόνια», που συγκίνησε χιλιάδες πολίτες, μέχρι τον ισχυρισμό ότι κάποιος εφευρετικός νους θα επιτύχει σε χρόνο μηδέν εκεί όπου τεχνολογικά και θεσμικά πιο προηγμένα κράτη δεν προχώρησαν, η απόσταση είναι μικρή.

Η πρόκληση της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας είναι αναμφίβολα γοητευτική. Δεν χρειάζεται να διαστρεβλώνεται η πραγματικότητα και να αποκρύπτονται οι αδυναμίες της για να διατηρήσει τη λάμψη του μοντέρνου. Όμως οι πολίτες πρέπει να γνωρίζουν την αλήθεια για να αποφασίσουν, να έχουν επίγνωση των πλεονεκτημάτων και των ρίσκων κάθε συστήματος διεξαγωγής των δημοκρατικών διαδικασιών. Δυστυχώς, η αλήθεια διαστρεβλώνεται με τα σφάλματα και τα λογικά άλματα στα οποία υποπίπτει ο κ. Α. Δρυμιώτης στο «Βήμα της Κυριακής» (17.9.2017) για να απαντήσει σε άρθρο μου στα «Νέα» (14.9.2017), όπου υποστηρίζω ότι η ηλεκτρονική ψηφοφορία στην Κεντροαριστερά είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα, υπό την προϋπόθεση ότι θα συνοδεύεται από δοκιμασμένες και πειστικές εγγυήσεις.

Ο κ. Δρυμιώτης ισχυρίζεται ότι ένα υπό διαμόρφωση κόμμα στην Ελλάδα, με περιορισμένους πόρους, μπορεί να οργανώσει σε έξι εβδομάδες μια αδιάβλητη, μυστική, αξιόπιστη και μαζική εκλογική διαδικασία με ηλεκτρονική ψηφοφορία σε εθνικό επίπεδο και μάλιστα με ανοιχτό κατάλογο ψηφοφόρων, όπου θα ψηφίζει κάθε ενδιαφερόμενος, με βάση ένα καινοφανές μοντέλο που δεν έχει υιοθετηθεί από καμία χώρα στον κόσμο. Παρότι ψηφιακές υπερδυνάμεις με θωρακισμένους θεσμούς δεν τόλμησαν, παρότι διακυβερνητικοί οργανισμοί και Συνταγματικά Δικαστήρια, διεθνούς κύρους πανεπιστήμια και ερευνητικά ινστιτούτα, καθηγητές Πληροφορικής και εξειδικευμένοι νομικοί εξέφρασαν ισχυρές επιφυλάξεις, ο κ. Δρυμιώτης διαβεβαιώνει μετ' επιτάσεως ότι η Κεντροαριστερά πρέπει να προχωρήσει, για «να πάμε μπροστά».

Κατ' αρχάς ο κ. Δρυμιώτης δεν απαντά σε κανένα από τα ερωτήματα που έθεσα. Ο πρώτος ισχυρισμός του είναι κραυγαλέα ανακριβής. Σε αντίθεση προς όσα με έμφαση υποστηρίζει, πολυετείς δοκιμές, πολυδάπανοι πειραματισμοί, δεκάδες επιστημονικές έρευνες και εκθέσεις δεν αφορούν μόνο τις ηλεκτρονικές συσκευές καταγραφής ψήφων σε εκλογικά κέντρα, αλλά κατεξοχήν

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

το e-voting, δηλαδή την εξ αποστάσεως, ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς φυσική παρουσία. Οι πειραματισμοί αυτοί κατέληξαν στην απόρριψη του εγχειρήματος σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, Βρετανία, Γερμανία, Νορβηγία, Ολλανδία και Αυστραλία.

Ο δεύτερος ισχυρισμός του κ. Δρυμιώτη είναι εξίσου ευφάνταστος. Αναφερόμενος στην Εσθονία, τη μοναδική χώρα στον κόσμο που εφαρμόζει την ηλεκτρονική ψηφοφορία σε εθνικές εκλογές, υποστηρίζει ότι η εκεί προβλεπόμενη διαδικασία πολλαπλών εγγυήσεων μπορεί να υποκατασταθεί από την προεγγραφή των ψηφοφόρων και την αποστολή σε αυτούς ενός PIN. Αυτό το σύστημα θεωρεί πως «είναι ακριβώς σαν της Εσθονίας», παρακάμπτοντας ότι στην ψηφιακά υπερανεπτυγμένη Εσθονία η ηλεκτρονική ψηφοφορία βασίζεται στην ψηφιακή ταυτότητα, που χορηγείται σε κάθε πολίτη έπειτα από πολλαπλές εγγυήσεις ασφαλείας. Σημειωτέον, μόλις πριν από δύο εβδομάδες εκδηλώθηκε διεθνές σκάνδαλο, επειδή διαπιστώθηκαν κενά στο σύστημα ασφαλείας των επί χρόνια δοκιμασμένων ψηφιακών ταυτοτήτων της Εσθονίας (ενδεικτικά, Financial Times, Red faces in Estonia over ID card security flaw, 5.9.2017). Σημειωτέον, επίσης, ότι η Νορβηγία δοκίμασε και απέρριψε ένα σύστημα εξ αποστάσεως ψηφοφορίας παρεμφερές με αυτό της Εσθονίας. Όσο για το σύστημα «Ζευς», είναι αναμφίβολα αξιόλογο, όμως έχει δοκιμαστεί μόνο σε μικρή κλίμακα ή με κλειστούς καταλόγους ψηφοφόρων, ιδίως σε πανεπιστήμια.

Ας δούμε και τον τρίτο ισχυρισμό του κ. Δρυμιώτη, που επικαλείται τις τραπεζικές ηλεκτρονικές συναλλαγές, παραδεχόμενος πάντως ότι εγκυμονούν κινδύνους. Όμως παρακάμπτει το κύριο πρόβλημα, δηλαδή αν είναι αποδεκτό το επιχειρηματικό ρίσκο που αναλαμβάνουν οι τράπεζες να μεταφερθεί σε μια εκλογική διαδικασία εθνικής εμβέλειας. Απαντά, αντί για αυτόν, ο διεθνώς προβεβλημένος καθηγητής Πληροφορικής του Πανεπιστημίου MIT Ron Rivest: «Μια τράπεζα μπορεί να αποφασίσει πόσο θα ρισκάρει επιχειρηματικά. Όμως οι εκλογές αποτελούν ένα διαφορετικό ζήτημα, αφού η αδιάβλητη ψηφοφορία είναι αδιαπραγμάτευτη».

Δεν είναι μόνο τεχνικά τα ζητήματα που άπτονται της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας, όπως νομίζουν πολλοί όψιμοι υποστηρικτές της. Αφορούν, επιπλέον, την προστασία προσωπικών δεδομένων, τη χειραγώγηση της ψήφου σε μη ελεγχόμενο περιβάλλον (uncontrolled environment), τις ψηφιακές διακρίσεις (digital divide), την αρχή της δημοσιότητας της διαδικασίας και της μυστικότητας της ψήφου, τις ιδιαιτερότητες των εσωκομματικών εκλογών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

και τη λεγόμενη «στρατηγική ψήφο». Δυστυχώς αυτή η ανοιχτή συζήτηση παραμένει άγνωστη στη χώρα μας.

Χαρακτηριστική είναι η άγνοια όσων επικαλούνται τις εσωκομματικές εκλογές στο βρετανικό Εργατικό Κόμμα. Εκεί ο εκλογικός κατάλογος ήταν από καιρό κλειστός, και προβλεπόταν αυστηρότατος έλεγχος της κομματικής αφοσίωσης, ακόμη και σε επίπεδο μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Να θυμίσουμε, επίσης, ότι η εκλογική διαδικασία στο Εργατικό Κόμμα κατέληξε στο Ανώτατο Δικαστήριο, με αμφισβητήσεις ως προς τους κανόνες διεξαγωγής της.

Οφείλουμε να εισαγάγουμε την ηλεκτρονική ψηφοφορία με προσοχή και νηφαλιότητα, παράλληλα με τη διεύρυνση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, χωρίς την πίεση κομματικών αντεγκλήσεων. Η ευρεία συναίνεση πάνω σε κάποιες ελάχιστες εγγυήσεις είναι επιβεβλημένη. Ας μην απομακρυνθούμε από το αίτημα να διευρυνθεί η δημοκρατική συμμετοχή και ας αναζητήσουμε τον βέλτιστο τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία μπορεί να το υπηρετήσει, ιδίως προκειμένου να ψηφίσουν στις 5 Νοεμβρίου οι κάτοικοι εξωτερικού. Και, επιτέλους, ας επιστρέψουμε στα πολιτικά διακυβεύματα του νέου πολιτικού κόμματος.

πηγή: «Το Βήμα της Κυριακής», 24/9/2017

Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ

Χρίστος Γεραρής, Επίτιμος πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας

Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, είναι υπό εξέλιξη μια διαδικασία που απαξιώνει την ιστορική πορεία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Υπηρέτησα το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της χώρας για σαράντα δύο χρόνια (1963-2005) και είμαι ο αρχαιότερος εν ζωή επίτιμος πρόεδρος του. Αισθάνομαι, λοιπόν, ότι είμαι υποχρεωμένος να λάβω δημόσια θέση για μια κυβερνητική ενέργεια που επιχειρεί να ανακόψει την ιστορική πορεία του Δικαστηρίου.

Η κατανόηση του παρόντος άρθρου από τον αναγνώστη προαπαιτεί τη συνοπτική παράθεση της διαδικασίας επιλογής του προέδρου και των αντιπροέδρων των τριών ανωτάτων δικαστηρίων. Η αρμοδιότητα της επιλογής ανήκει, κατά το Σύνταγμα, στο υπουργικό συμβούλιο, το οποίο αποφαινεται ύστερα από εισήγηση του υπουργού Δικαιοσύνης. Με νομοθέτημα του 2010, εμπλέκεται στην όλη διαδικασία και το Κοινοβούλιο, το οποίο διατυπώνει απλή (μη δεσμευτική) γνώμη για τους δικαστές που

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

περιλαμβάνονται σε κατάλογο υποψηφίων. Ο κατάλογος καταρτίζεται από τον υπουργό Δικαιοσύνης.

Η πρόθεση του νομοθέτη να ακουσθεί και η πρώτη πολιτειακή εξουσία, κατά την επιλογή των δικαστών που θα ανέλθουν στις ανώτατες βαθμίδες της δικαστικής ιεραρχίας, είναι κατ' αρχήν θεμιτή. Δυστυχώς όμως η εφαρμογή του νόμου ανέδειξε εγγενείς αδυναμίες. Και τούτο για δύο κυρίως λόγους:

α. Το Κοινοβούλιο περιορίζεται να γνωμοδοτεί μόνο για πρόσωπα, τα οποία προτείνει ο υπουργός με υποκειμενικά και όχι αντικειμενικά κριτήρια. Θα ήταν ορθότερο να δίδεται γνώμη για ένα πολλαπλάσιο των κενών οργανικών θέσεων αριθμό υποψηφίων κατά τη σειρά της επετηρίδας.

β. Η γνωμοδότηση δίδεται από τη διάσκεψη των προέδρων, ένα κοινοβουλευτικό όργανο με τους επιφανέστερους βουλευτές, οι οποίοι όμως στην πλειονότητά τους αγνοούν πρόσωπα και πράγματα της ελληνικής Δικαιοσύνης. Η Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, αποτελούμενη κυρίως από νομικούς, θα ήταν καταλληλότερο όργανο για να διατυπώσει τεκμηριωμένη γνώμη. Σημειώνεται, πάντως, ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέκρουσε πρόταση να γνωμοδοτεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τους υπό διορισμό δικαστές. Η γνωμοδότηση, ύστερα από ακρόαση των υποψηφίων, γίνεται από ειδική επιτροπή συγκροτούμενη από προέδρους ανωτάτων εθνικών δικαστηρίων και από πρώην μέλη του Δικαστηρίου.

Και τώρα στο ζήτημα που δικαιολογεί τη συγγραφή του παρόντος άρθρου. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας κενώθηκαν δύο θέσεις αντιπροέδρων. Ο υπουργός Δικαιοσύνης απέστειλε στη Βουλή κατάλογο με οκτώ προτεινόμενους προς επιλογή υποψηφίους. Οι προτεινόμενοι σύμβουλοι Επικρατείας κατέχουν στην επετηρίδα τις θέσεις 1, 8, 11, 15, 17, 20, 29 και 34. Το αποτέλεσμα είναι ότι επί 42 συμβούλων που έχουν τα τυπικά προσόντα προαγωγής, θεωρούνται ακατάλληλοι προς προαγωγή 34!

Δυστυχώς δεν έχει γίνει αντιληπτή η θεσμική διάσταση του πράγματος. Η εκτίμηση της πολιτικής εξουσίας ότι είναι δεύτερης κατηγορίας τουλάχιστον 34 δικαστές από τους συνολικά 55 συμβούλους Επικρατείας είναι πρωτοφανής. Αν η εκτίμηση αυτή είναι ορθή, προοιωνίζεται ζοφερή η λειτουργία των δικαστηρίων της χώρας. Αν όμως οφείλεται σε ανομολόγητες προθέσεις κυβερνητικών παραγόντων, τότε δημιουργείται μείζον θέμα για τις σχέσεις της κυβέρνησης με το Συμβούλιο της Επικρατείας, του οποίου η δικαιοδοτική αρμοδιότητα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

συνίσταται στον έλεγχο νομιμότητας της δραστηριότητας των διοικητικών αρχών.

Οι ένοικοι, παλαιοί και σημερινοί, του Μεγάρου του Αρσακείου, καθώς και οι παροικούντες, γνωρίζουν από πρώτο χέρι ότι πολλοί από τους παραλειφθέντες δικαστές συγκαταλέγονται στα ικανότερα στελέχη του Δικαστηρίου. Θα ήταν απίστευτο η έγκυρη αυτή αξιολόγηση να μην έχει γίνει γνωστή στο Μέγαρο Μαξίμου και στο υπουργείο Δικαιοσύνης. Μοιραίως, λοιπόν, ανακύπτουν σε κάθε καλόπιστο παρατηρητή κάποια εύλογα ερωτήματα:

1. Η κυβερνητική ενέργεια υποκρύπτει μήνυμα «να συμμορφωθεί προς τας υποδείξεις» το Δικαστήριο;
2. Είναι τυχαίο το γεγονός ότι (πλην μιας περίπτωσης) δεν περιλαμβάνονται στον υπουργικό κατάλογο όσοι έκριναν αντισυνταγματική την επίμαχη διάταξη για την αδειοδότηση των τηλεοπτικών σταθμών;
3. Αγνοούν ο υπουργός Δικαιοσύνης και οι νομικοί του πρωθυπουργικού περιβάλλοντος ότι το Δικαστήριο, στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας του, έχει από την ίδρυσή του ακυρώσει χιλιάδες διοικητικές πράξεις χωρίς τούτο να θεωρείται εχθρική στάση;

Θα μπορούσαν να διατυπωθούν και άλλα, περισσότερο τολμηρά ερωτήματα, αλλά δεν είναι αυτό που προέχει. Το διακύβευμα για τη χώρα είναι η έξοδος από την κρίση, η οποία δεν είναι μόνο οικονομική αλλά και κοινωνική. Η κυβέρνηση της «πρώτης φοράς Αριστερά» δικαιολογείται να διαπράττει διαχειριστικά λάθη, όχι όμως και να διαταράσσει την εύρυθμη λειτουργία των θεσμών.

Αποτελεί καθολική αναγνώριση ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει εκπληρώσει με παρρησία την αποστολή του ακόμη και σε σκοτεινούς καιρούς. Οι δικαστές που στελεχώνουν σήμερα το Δικαστήριο οφείλουν να συνεχίσουν απερίσπαστοι μια παράδοση ενενήντα ετών. Οι πολίτες απαιτούν από αυτούς να δικάζουν με νηφαλιότητα και ευθυκρισία αγνοώντας οποιαδήποτε απειλή από οπουδήποτε κι αν προέρχεται.

πηγή: «Καθημερινή», 24/9/2017

Επιτακτικά «ναι» στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου

Ιωάννης Βαρβιτσιώτης, Βουλευτής από το 1961-2004 και ευρωβουλευτής από το 2004-2009, π. Υπουργός Δικαιοσύνης

Εντύπωση μου προξένησε ότι σε μια συνέντευξή του στην «Καθημερινή» (30.7.2017), ο υπουργός Δικαιοσύνης στο μόνο σημείο στο οποίο αναφέρθηκε για την «κυοφορούμενη» συνταγματική αναθεώρηση ήταν ότι είναι αντίθετος με την ίδρυση Συνταγματικού

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

Δικαστηρίου. Διότι έτσι θα καταργηθεί ο διάχυτος, από όλα τα δικαστήρια, έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων, που άλλωστε ισχύει σήμερα. Αυτή υπήρξε και η αφορμή της συγγραφής αυτού του άρθρου.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η καθολική υποχρέωση όλων των δικαστηρίων (πολιτικών, ποινικών, διοικητικών) οποιουδήποτε βαθμού (ειρηνοδικείο, πρωτοδικείο, εφετείο, ανώτατο δικαστήριο) που, σύμφωνα με τη συνταγματική διάταξη (άρθρο 93 παρ. 4), υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν τον νόμο που το περιεχόμενο είναι αντίθετο με το Σύνταγμα, τονώνει το αίσθημα ευθύνης του δικαστή και εμπεριέχει ένα δημοκρατικό στοιχείο στην όλη διαδικασία (βλ. Ι. Βαρβιτσιώτης: «Η Ελλάδα μπροστά στο 2000. Ένα νέο συνταγματικό πλαίσιο», Αθήνα (1996), εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, σελ. 227, και «Συνταγματικοί Στοχασμοί», Αθήνα (2014), εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 87).

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι ο κριθείς ως αντισυνταγματικός νόμος εξαφανίζεται από την έννομη τάξη. Κατά συνέπεια, οποιοδήποτε άλλο δικαστήριο μπορεί να κρίνει τον ίδιο νόμο συνταγματικό και να τον εφαρμόσει σε άλλη περίπτωση. Η έκδοση όμως αντιθέτων αποφάσεων δημιουργεί αβεβαιότητα στους πολίτες και στη διοίκηση, γεγονός που ανατρέπει την ασφάλεια δικαίου και θίγει ευθέως την αρχή του κράτους δικαίου. Αυτή άλλωστε είναι και η μεγάλη αδυναμία του διάχυτου ελέγχου. Μια άλλη αδυναμία του διάχυτου ελέγχου είναι ότι ένας νόμος μπορεί να κριθεί αντισυνταγματικός πολλά χρόνια μετά την έναρξη ισχύος του, με αποτέλεσμα να ανατραπούν διαμορφωμένες καταστάσεις και να δημιουργηθούν ποικίλα προβλήματα. Είναι, άλλωστε, πρόσφατες οι αναδρομικές οικονομικές διεκδικήσεις πολλών κλάδων εργαζομένων (τελευταίο χαρακτηριστικό παράδειγμα οι οικονομικές αξιώσεις των ενστόλων και των δικαστικών λειτουργιών), σε βάρος του κράτους, οι οποίες θεμελιώθηκαν λόγω της διαπίστωσης από το δικαστήριο αντισυνταγματικότητας ορισμένων διατάξεων νόμων, αρκετά χρόνια μετά τη δημοσίευσή τους. Έτσι, όμως, η εκ των υστέρων κρίση γεννά, κατά κανόνα, το δικαίωμα για αναδρομική καταβολή οφειλόμενων ποσών.

Είναι προφανές ότι αυτά τα δύο προβλήματα αποτελούν σημαντικά σημεία αδυναμίας του διάχυτου ελέγχου. Τα σημεία αυτά είναι δυνατόν να εξαλειφθούν με την καθιέρωση συνδυασμού μεταξύ διάχυτου και συγκεντρωτικού ελέγχου. Μόλις το δικαστήριο οποιασδήποτε βαθμίδας διαπιστώσει αντισυνταγματικότητα, δεν εκδίδει απόφαση, αλλά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

παραπέμπει το θέμα στο Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο πρέπει μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα να αποφασίσει για τη συνταγματικότητα του συγκεκριμένου νόμου. Έτσι, οδηγούμαστε στην ανάγκη για σύσταση Συνταγματικού Δικαστηρίου, το οποίο θα λειτουργεί στα πρότυπα των αντίστοιχων δικαστηρίων των λοιπών ευρωπαϊκών χωρών.

Ένας εξίσου σοβαρός λόγος επιβάλλει την ίδρυση του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Πολλές φορές, όταν στη Βουλή κατά την ψήφιση ενός νόμου προβάλλεται ένσταση αντισυνταγματικότητας, το θέμα λύνεται με απόφαση της Βουλής. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η απόφαση που λαμβάνεται στηρίζεται σε νομική αξιολόγηση, αλλά εξαρτάται από την επιθυμία της εκάστοτε πλειοψηφίας. Και ακόμη, το Συνταγματικό Δικαστήριο θα επιλύει προβλήματα τα οποία ανακύπτουν στη Βουλή σχετικά με την ερμηνεία του Συντάγματος. Κλασική περίπτωση είναι η ψήφος Αλευρά. Τότε το σύνολο των συνταγματολόγων της χώρας απεφάνθη ότι ο Αλευράς, που εκτελούσε ως πρόεδρος της Βουλής καθήκοντα Προέδρου της Δημοκρατίας, δεν δικαιούται να μετάσχει στην ψηφοφορία. Παρά ταύτα, η πλειοψηφία της Βουλής αποφάσισε ότι δικαιούται να ψηφίσει. Έτσι με την ψήφο του Αλευρά, ο Σαρτζετάκης έλαβε 180 ψήφους, όσες ακριβώς απαιτούνταν για να εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Όλα τα παραπάνω επιχειρήματα θεωρώ ότι καθιστούν επιβεβλημένη σε προσεχή αναθεώρηση του Συντάγματος την ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου. Όλες αυτές οι απόψεις, βέβαια, αποκτούν σημασία εφόσον η κυβέρνηση προχωρήσει στην αναθεωρητική διαδικασία.

πηγή: «Καθημερινή», 26/8/2017

Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης

Κωνσταντίνος Θ. Γιαννακόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Το πρόταγμα της ανάγκης μιας γενικής θεσμικής επανεκκίνησης μέσω μιας ευρείας συνταγματικής αναθεώρησης δεν είναι πειστικό. Προσπαθεί μάλλον να καλύψει το διαχρονικά χαμηλό επίπεδο λειτουργίας των κρατικών οργάνων, του οποίου το ισχύον Σύνταγμα δεν αποτελεί ούτε βασική αιτία ούτε αποτελεσματικό μέσο αντιμετώπισης.

Εξάλλου, ο αναθεωρητικός μαξιμαλισμός ενέχει τον κίνδυνο, εκτός από τη διόρθωση κάποιων αστοχιών, να προωθηθεί μια αδικαιολόγητη συρρίκνωση του θεσμικού πλούτου του ισχύοντος Συντάγματος.

Περαιτέρω, ο αναθεωρητικός οίστρος καλλιεργεί μια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

θεσμική εσωστρέφεια, ενώ, στο πλαίσιο του υφιστάμενου συνταγματικού πλουραλισμού, πιο κρίσιμη παραμένει η εξάντληση των προσπαθειών συνταγματικού επαναπροσδιορισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την κατεύθυνση της κατοχύρωσης μιας πολιτικής και κοινωνικής δημοκρατίας.

Σε κάθε περίπτωση, ιδιαίτερα αμφίβολο είναι εάν, σήμερα, μπορεί να συντρέξει η ειλικρινής συναίνεση που αποτελεί προϋπόθεση κάθε αναθεωρητικού διαβήματος και που, κατά το πνεύμα του Συντάγματος, πρέπει να είναι ευρεία και να παραμείνει σταθερή, σε δύο διαδοχικές Βουλές, τόσο ως προς την ανάγκη όσο και ως προς την κατεύθυνση της αναθεώρησης.

Τις σχετικές αμφιβολίες συντηρεί κυρίως ο διάχυτος αναθεωρητικός ριζοσπαστισμός, ενδεικτικές εκφάνσεις του οποίου αποτελούν τόσο οι προτάσεις συνταγματοποίησης των πιο ακραίων απορρυθμιστικών πολιτικών που ανέδειξε η διαχείριση της οικονομικής κρίσης όσο και η πρόταση διενέργειας ενός αμφίβολης συνταγματικότητας αναθεωρητικού δημοψηφίσματος.

Για την αναζήτηση της αναγκαίας ειλικρινούς συναίνεσης, το Σύνταγμα δεν αποκλείει διαδικασίες που καθιστούν τα διακυβεύματα μιας αναθεώρησης αντικείμενο διαβούλευσης στο πλαίσιο της «ανοικτής κοινωνίας των ερμηνευτών του Συντάγματος».

Αντίθετα, τέτοιες διαδικασίες συνιστούν χρήσιμους μηχανισμούς αντιστάθμισης της κρίσης της πολιτικής αντιπροσώπευσης. Κατά τούτο, όσο αντισυνταγματική θα ήταν η υποκατάσταση της προβλεπόμενης κοινοβουλευτικής διαδικασίας από δημοσκοπικού τύπου επικλήσεις της κοινής γνώμης, τόσο αντιπολιτικός είναι ο εκ των προτέρων χαρακτηρισμός ως συνταγματικού λαϊκισμού της οργάνωσης μιας διαδικασίας έκφρασης των αντιδράσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Η ειλικρινής συναίνεση των πολιτικών αντιπροσώπων μπορεί να εξασφαλιστεί μέσω της δέσμευσης της Αναθεωρητικής Βουλής από τις ουσιαστικές κατευθύνσεις με τις οποίες η προηγούμενη Βουλή έχει τη δυνατότητα να συνοδεύσει την πρόταση συνταγματικής αναθεώρησης.

Άλλωστε, έχει προ πολλού ξεπεραστεί η παραδοσιακή αντίληψη σύμφωνα με την οποία, υπό κάθε εκδοχή, το περιεχόμενο της αναθεώρησης καθορίζεται, κατά τρόπο αποκλειστικό και αδέσμευτο, από την Αναθεωρητική Βουλή. Η αντίληψη αυτή, εγκλωβισμένη σε μια αμήχανη γραμματική προσέγγιση του Συντάγματος, αναπαρήγαγε μια πρόσληψη της αναθεωρητικής διαδικασίας ως πολιτικού στοιχήματος που οδηγεί σε ανορθολογικές ή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Για την αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του δικαστή Richard Posner», Jonathan H. Adler
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία χωρίς εγγυήσεις;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με εγγυήσεις», Ανδρέας Δρυμιώτης
- «Ηλεκτρονική ψηφοφορία με παραπληροφόρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Η απόπειρα απαξίωσης του ΣτΕ», Χρίστος Γεραρής
- «Επιτακτικά 'ναι' στην ίδρυση Συνταγματικού Δικαστηρίου», Ιωάννης Βαρβιτσιώτης
- «Σε αναζήτηση ειλικρινούς συναίνεσης», Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- Effective Legal Assistance in Pre-Trial Detention Decision-Making
- Problem-based training activities on data protection reform

ανειλικρινείς συμπεριφορές.

Διότι, δεν είναι ορθολογικό ένας πολιτικός φορέας να ψηφίσει στην πρώτη Βουλή μια πρόταση αναθεώρησης, αν δεν είναι σίγουρος ότι, στην επόμενη Αναθεωρητική Βουλή, θα έχει την κοινοβουλευτική δύναμη να συγκαθορίσει το περιεχόμενο της αναθεώρησης.

Αντιστρόφως, ένας πολιτικός φορέας που υπολογίζει ότι θα αποκτήσει τη σχετική κοινοβουλευτική δύναμη, έχει κίνητρο να επιχειρήσει να υπαρπάξει τη συναίνεση άλλων πολιτικών φορέων στην προτείνουσα Βουλή, στοχεύοντας να καθορίσει μόνος του το περιεχόμενο της αναθεώρησης στην επόμενη Αναθεωρητική Βουλή. Ωστόσο, τέτοιες συμπεριφορές ουδόλως συνάδουν με το πνεύμα του Συντάγματος.

Αποτυπώνοντας το πνεύμα αυτό, η απόφαση 11/2003 του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου καθόρισε με ενάργεια τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η δέσμευση της Αναθεωρητικής από την προηγούμενη Βουλή μπορεί να καταστεί εφικτή και δικαστικά ελέγξιμη. Αρκεί η προτείνουσα Βουλή να μην περιοριστεί μόνο σε αριθμητική αναφορά των προς αναθεώρηση συνταγματικών διατάξεων, αλλά να προσδιορίσει τις ουσιαστικές κατευθύνσεις του περιεχομένου της.

Ο δε προσδιορισμός αυτός πρέπει να περιληφθεί, κατά τρόπο ρητό και σαφή, και στο λεκτικό της τελικής απόφασης της Βουλής αυτής μετά τη διενέργεια των δύο ονομαστικών ψηφοφοριών.

Συνοψίζοντας, στην παρούσα συγκυρία, δεν είναι σκόπιμη μια συνταγματική αναθεώρηση. Αν, όμως, δρομολογηθεί η προβλεπόμενη αναθεωρητική διαδικασία, επιβάλλεται να ενεργοποιηθούν όλες οι εγγυήσεις του Συντάγματος για τη διασφάλιση ειλικρινούς συναίνεσης.

πηγή: «Εφημερίδα των Συντακτών», 25/9/2017

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- **Effective Legal Assistance in Pre-Trial Detention Decision-Making**

The CECL, in cooperation with Fair Trials Europe in Belgium, Magyar Helsinki Bizottsag in Hungary, the Association for the Defence of Human Rights in Romania,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- Effective Legal Assistance in Pre-Trial Detention Decision-Making
- Problem-based training activities on data protection reform

the Helsinki Committee in Romania, Associazione Antigone Onlus in Italy and the Bulgarian Helsinki Committee in Bulgaria is currently implementing the project “Effective Legal Assistance in Pre-Trial Detention Decision-Making”.

The main goal of the project is to improve the quality of pre-trial detention decision-making by ensuring that suspects and accused persons are able to receive the practical and effective assistance of a lawyer pursuant to Article 3(1) of the Access to a Lawyer Directive. To achieve this, the project will carry out in-depth assessment of legal and practical barriers to implementation of the relevant Directives; will create and direct national and EU-wide dialogues relating to pre-trial legal assistance and enhance the capacity of lawyers engaged in pre-trial detention matters.

The project is expected to directly benefit policy makers both in partner Member States and regionally, lawyers and other criminal justice actors. Its direct results include: 1) improved knowledge of the legal, policy and cultural barriers to the effective contribution of lawyers to pre-trial detention decision-making; 2) engagement of key stakeholders in collaborative work to address limitations in lawyers’ role in pre-trial detention decision-making; 3) increased awareness of criminal justice actors (including prosecutors, judges and probation of officers) of lawyers’ role in pre-trial detention decision-making; and 4) better rights protection of suspects and defendants threatened with pre-trial detention.

The project will be implemented during 23 months and is co-funded by the European Commission, DG Justice and Consumers.

Αν ενδιαφέρεστε για συμμετοχή στο πρόγραμμα ή για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Εκτελεστική Διευθύντρια του Ιδρύματος Τσάτσου κυρία Μαρία Μουσμότη (centre@cecl.gr)

● Problem-based training activities on data protection reform

The Centre for European Constitutional Law (CECL,GR) in cooperation with the Hellenic Data Protection Authority (HDP), the Commissioner for Personal Data Protection in Cyprus, the Laboratory of Law and Informatics (LLI) of the University of Athens and the University of Cyprus is implementing a new project named “Problem-based

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- Effective Legal Assistance in Pre-Trial Detention Decision-Making
- Problem-based training activities on data protection reform

training activities on data protection reform”.

The reform of data protection rules in the EU has been promoted since January 2012 with the aim to make Europe fit for the digital age. The Data Protection reform package includes Regulation EU 2016/679 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data and Directive EU 2016/680 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data.

The Regulation strengthens citizens' fundamental rights, facilitates business by simplifying rules for companies in the Digital Single Market and does away with fragmentation. It enters into force on 24 May 2016 and will apply from 25 May 2018. The Directive for the police and criminal justice sector protects citizens' fundamental right to data protection whenever personal data is used by criminal law enforcement authorities and ensures that the personal data of victims, witnesses, and suspects of crime are duly protected and will facilitate cross-border cooperation in the fight against crime and terrorism. The Directive enters into force on 5 May 2016 and has to be transposed by 6 May 2018.

In this framework the project involves a number of actions:

- develop tailor made training content and materials on the data reform package
- transfer knowledge and skills to data protection officers, judges, and lawyers in a number of EU member states through tailor-made training seminars
- train a network of trainers from the participating countries in order to further promote this knowledge
- promote networking and exchange of good practice through cross border workshops for key professionals
- disseminate the knowledge and material designed through the project

Αν ενδιαφέρεστε για συμμετοχή στο πρόγραμμα ή για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Εκτελεστική Διευθύντρια του Ιδρύματος Τσάτσου κυρία Μαρία Μουσμώτη (centre@cecl.gr)

www.cecl.gr
Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- Εκδήλωση: Πολιτική, δικαιοσύνη και τα διλήμματα του Brexit, ΔΣΑ 30/10/2017
- Επιμορφωτικό Εργαστήριο: "Πολιτικές πόλεων κατά του ρατσισμού - Εργαλειοθήκη για την ισότητα", 9/10/2017
- ON-THE-MOVE - "The reality of free movement for young European citizens migrating in times of crisis", 20/10/2017, Βρυξέλλες

Εκδηλώσεις

● Πολιτική, δικαιοσύνη και τα διλήμματα του Brexit», ΔΣΑ 30/10/2017

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή & Δημήτρη Τσάτσου και οι εκδόσεις Σάκκουλα διοργανώνουν εκδήλωση με θέμα «Πολιτική, δικαιοσύνη και τα διλήμματα του Brexit», επ' ευκαιρία της έκδοσης του βιβλίου του Αθ. Παπαϊωάννου, «Πολιτική και δικαιοσύνη στη δίνη του Brexit» (Σειρά: Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο, Σάκκουλας 2017, 226 σελ.), τη **Δευτέρα 30 Οκτωβρίου 2017** και ώρα **18:30**, στο **Ινστιτούτο Goethe Αθηνών**.

Ομιλητές

Ευάγγελος Βενιζέλος, πρώην Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Εξωτερικών, Βουλευτής, Καθηγητής Νομικής Σχολής Θεσσαλονίκης

Robert Blackburn, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο King's College London

Ντόρα Μπακογιάννη, Βουλευτής, πρώην Υπουργός Εξωτερικών, πρώην Δήμαρχος Αθηναίων

Αθανάσιος Παπαϊωάννου, Δρ. Νομικής, Αντιπρόεδρος του ΑΣΕΠ

Τη συζήτηση θα συντονίσει ο **Ιωάννης Σαρμάς**, Αντιπρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου

● Επιμορφωτικό Εργαστήριο: «Πολιτικές πόλεων κατά του ρατσισμού - Εργαλειοθήκη για την ισότητα», 9/10/2017

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου - Ίδρυμα Θεμιστοκλή & Δημήτρη Τσάτσου σας καλεί να συμμετέχετε στο επιμορφωτικό εργαστήριο με θέμα **«Πολιτικές πόλεων κατά του ρατσισμού. Εργαλειοθήκη για την ισότητα»**, τη **Δευτέρα 9 Οκτωβρίου 2017**, στο Μέγαρο Μήτρου Σουλιμιώτη (Σίφνου & Αγίου Γεωργίου, Αγία Βαρβάρα).

Το εργαστήριο θα πραγματοποιηθεί με τη συνεργασία του Δήμου Αγίας Βαρβάρας.

Το εργαστήριο αποσκοπεί στην παρουσίαση της

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- Εκδήλωση: Πολιτική, δικαιοσύνη και τα διλήμματα του Brexit, ΔΣΑ 30/10/2017
- Επιμορφωτικό Εργαστήριο: "Πολιτικές πόλεων κατά του ρατσισμού - Εργαλειοθήκη για την ισότητα", 9/10/2017
- ON-THE-MOVE - "The reality of free movement for young European citizens migrating in times of crisis", 20/10/2017, Βρυξέλλες

εργαλειοθήκης ισότητας και την κατάρτιση επί των πρακτικών εκείνων που μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση της ισότητας και την καταπολέμηση των διακρίσεων και πραγματοποιείται στο πλαίσιο του έργου «Anti-Discrimination Policies Successfully Implemented – ADPOLIS».

Το έργο υλοποιείται με τη συγχρηματοδότηση του προγράμματος Δικαιωμάτων, Ισότητας και Ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε συνεργασία με το European Training and Research Centre for Human Rights and Democracy (Αυστρία), Πανεπιστήμιο της Στοκχόλμης (Σουηδία), Legal Defence Bureau for National and Ethnic Minorities (NEKI) (Ουγγαρία), Cidalia (Ισπανία) και Πανεπιστήμιο της Πάδοβα (Ιταλία) και την συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Συνασπισμού Πόλεων κατά του Ρατσισμού (ECCAR) και της UNESCO.

Δηλώσεις συμμετοχής:

<https://goo.gl/forms/VZdCFgK3jgajL12v2>

Πληροφορίες:

Άννη Καμαριώτη, 210 3623506 , 210 3623089, centre@cecl.gr

- **ON-THE-MOVE - "The reality of free movement for young European citizens migrating in times of crisis", 20/10/2017, Βρυξέλλες**

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς από άλλα 14 κράτη μέλη της ΕΕ, υλοποιεί το πρόγραμμα **ON-THE-MOVE - "The reality of free movement for young European citizens migrating in times of crisis"**. Το πρόγραμμα υλοποιείται με τη συγχρηματοδότηση του προγράμματος Δικαιωμάτων, Ισότητας και Ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης κι έχει ως στόχο να εξετάσει την πρακτική υλοποίηση του

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- Εκδήλωση: Πολιτική, δικαιοσύνη και τα διλήμματα του Brexit, ΔΣΑ 30/10/2017
- Επιμορφωτικό Εργαστήριο: "Πολιτικές πόλεων κατά του ρατσισμού - Εργαλειοθήκη για την ισότητα", 9/10/2017
- ON-THE-MOVE - "The reality of free movement for young European citizens migrating in times of crisis", 20/10/2017, Βρυξέλλες

δικαιώματος της ελεύθερης μετακίνησης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από την οπτική των νέων Ευρωπαίων, ηλικίας 25-35, οι οποίοι ασκούν ή προτίθενται να ασκήσουν αυτό το δικαίωμα.

Σε αυτό το πλαίσιο έχει διενεργηθεί εμπειρική έρευνα σε 15 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία στη διάρκεια των τεσσάρων τελευταίων ετών έχουν βιώσει αυξημένη μετανάστευση, είτε εξερχόμενη είτε εισερχόμενη. Επίσης έχουν συλλεχθεί βέλτιστες πρακτικές κι έχει εκπονηθεί σειρά ειδικότερων αναλύσεων σχετικά με τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι νέοι κατά την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης μετακίνησης, αλλά και τεκμηριωμένες προτάσεις για την εξάλειψη των εμποδίων, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η έρευνα περιλαμβάνει 567 νέους, ηλικίας 25-35 και 67 εκπροσώπους αρμόδιων αρχών.

Για να παρουσιάσει τα αποτελέσματα αυτά, αλλά και για να κινητοποιήσει περαιτέρω διάλογο, το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου διοργανώνει ημερίδα στις Βρυξέλλες στις 20 Οκτωβρίου 2017. Η ημερίδα θα πραγματοποιηθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και απευθύνεται σε στελέχη των Ευρωπαϊκών Θεσμών, ενώ θα συμμετέχουν και νέοι, επιλεγμένοι από το δείγμα που συμμετείχε στην έρευνα.

Η ημερίδα θα εξετάσει τα παρακάτω:

- ❖ τα κίνητρα των νεαρών Ευρωπαίων πολιτών, ηλικίας 25-35 ετών, για τη μετακίνηση
- ❖ τα εμπόδια που ανακύπτουν όταν οι νέοι ασκούν το δικαίωμά τους στην ελεύθερη μετακίνηση, νομικά, διοικητικά ή κοινωνικά, καθώς και τις λύσεις που οι ίδιοι οι νέοι έχουν εφαρμόσει
- ❖ εντοπισμός των βασικών αιτιών και συζήτηση πιθανών λύσεων για να καταστήσουμε την ελεύθερη μετακίνηση μια προσιτή πραγματικότητα
- ❖ άμεσος διάλογος μεταξύ των υπεύθυνων χάραξης πολιτικής και των νέων ευρωπαίων πολιτών

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του έργου στο <http://euonthemove.eu>, τη σελίδα του έργου στο facebook <https://www.facebook.com/onthemoveProject> ή επικοινωνήστε με την υπεύθυνη έργου, Άννυ Καμαριώτη, στα τηλέφωνα 210 3623089/ 3623506 (εσωτ. 108), ή στο centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Νέες εκδόσεις

- Ξ. Κοντιάδης, *Η Σοσιαλδημοκρατία σήμερα* (εκδ. ΠΟΛΙΣ 2017, 240 σελ.)
- «Σε αναζήτηση της Σοσιαλδημοκρατίας», Νικόλας Σεβαστάκης

Νέες εκδόσεις

- Ξ. Κοντιάδης, *Η Σοσιαλδημοκρατία σήμερα* (εκδ. ΠΟΛΙΣ 2017, 240 σελ.)

ΞΕΝΟΦΩΝ ΚΟΝΤΙΑΔΗΣ
Η ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
σήμερα

Μόλις κυκλοφόρησε

Ξενοφών Κοντιάδης

Η ΣΟΣΙΑΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ 2017 (240 σελ.)

ISBN: 978-960-435-583-9

Ποια είναι η ιστορική διαδρομή της σοσιαλδημοκρατίας, τι περιλαμβάνει το ιδεολογικό της οπλοστάσιο, πώς διαφοροποιείται από τη φιλελεύθερη Δεξιά και τη ριζοσπαστική Αριστερά, πώς αντιλαμβάνεται σήμερα τη δημοκρατία και το κράτος πρόνοιας, ποιες είναι οι βασικές της θέσεις για την ενωμένη Ευρώπη και την παγκοσμιοποίηση, τι προτείνει για την προστασία των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, πώς οργανώνονται στη «μετα-αντιπροσωπευτική» εποχή τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα και ποιες είναι οι κοινωνικές τους αναφορές; Αρκεί πλέον το δίπολο Αριστερά-Δεξιά για να εξηγήσει τη θέση της σοσιαλδημοκρατίας ή απαιτούνται και νέες διαιρετικές τομές για τον προσδιορισμό της ταυτότητάς της;

Τι ενώνει και τι χωρίζει τον σοσιαλφιλελευθερισμό του ευρωπαϊστή Εμανουέλ Μακρόν από τον εθνοκεντρικό κρατισμό του ευρωσκεπτικιστή Τζέρεμι Κόρμπιν, τον παραδοσιακό σοσιαλδημοκράτη Μάρτιν Σουλτς από τον κεντρώο μεταρρυθμιστή Ματέο Ρέντσι; Ποιες πολιτικές συνεργασίες κρίνονται ως «φυσιολογικές» και ποιες (πρέπει να) θεωρούνται «ανίερρες»; Υπάρχουν «βέβηλες» συμμαχίες ή όλα επιτρέπονται; Πού οφείλεται η ενίσχυση των άκρων, ο κατακερματισμός της ψήφου και η γοητεία του αντισυστημικού λόγου στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες; Ποιες είναι σήμερα οι προοπτικές ανάκαμψης του πολιτικού χώρου που αυτοπροσδιορίζεται ως ενδιάμεσος μεταξύ φιλελεύθερης Δεξιάς και ριζοσπαστικής Αριστεράς;

www.cecl.gr
Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Νέες εκδόσεις

- Ξ. Κοντιάδης, Η Σοσιαλδημοκρατία σήμερα (εκδ. ΠΟΛΙΣ 2017, 240 σελ.)
- «Σε αναζήτηση της Σοσιαλδημοκρατίας», Νικόλας Σεβαστάκης

Η ανάδειξη της ιδεολογικής και πολιτικής ταυτότητας της σοσιαλδημοκρατίας δεν είναι μια πολυτελής θεωρητική άσκηση. Αντίθετα, αποτελεί αναγκαίο εργαλείο για την εκφορά προγραμματικού λόγου, την πολιτική δράση και την άσκηση κυβερνητικής εξουσίας. Ταυτόχρονα συνιστά έναν κρίσιμο γνώμονα στη διαδικασία λογοδοσίας προς τους πολίτες, αλλά και προς τα ίδια τα μέλη των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων.

[Από το οπισθόφυλλο του βιβλίου]

Σε αναζήτηση της Σοσιαλδημοκρατίας

Κάποια βιβλία συναντούν τη συγκυρία, χωρίς, αναγκαστικά, να περιορίζονται στην επικαιρική και βραχυπρόθεσμη διάσταση της πολιτικής. Η μελέτη του καθηγητή Ξενοφώντος Κοντιάδη για τη Σοσιαλδημοκρατία αποκρίνεται σε μια τέτοια λογική: έρχεται σε μια στιγμή όπου γίνεται πολύς λόγος για τη Σοσιαλδημοκρατία στη χώρα μας αλλά θέλει να είναι κάτι περισσότερο από ένα κείμενο παρέμβασης στις συζητήσεις για τον νέο φορέα της Κεντροαριστεράς.

Γιατί όμως ένα πόνημα για τη Σοσιαλδημοκρατία; Ο συγγραφέας δεν προσεγγίζει το θέμα του εκ των έξω και ψυχρά. Μετέχει ο ίδιος πολιτικά και ψυχικά στην ιδέα της Σοσιαλδημοκρατίας και θέλει να τεκμηριώσει την ανάγκη για τη διακριτή, ηθικοπολιτική ύπαρξη αυτού του ρεύματος.

Όποιος φυσικά προσεγγίζει το ζήτημα σήμερα πρέπει να είναι προετοιμασμένος για δύσκολα ερωτήματα. Ποιο νόημα μπορεί να έχει στη δική μας εποχή μια δύναμη που διαμορφώθηκε στις περιόδους ακμής των ευρωπαϊκών κοινωνικών και εργατικών κινημάτων; Πώς ένας χώρος στενά συνυφασμένος με πρότυπα ορθολογισμού και μορφές συνείδησης της κλασικής μαζικής κοινωνίας μπορεί να επιβιώσει και να ανανεωθεί στις κοινωνίες της αποβιομηχάνισης και του πολιτισμικού υβριδισμού; Με ποια, εν τέλει, έννοια, ένας πολιτικός ορίζοντας συναρτημένος με την άνοδο των μισθωτών στρωμάτων και την επιβεβαίωση μιας ανθηρής μεσαιας τάξης μπορεί να ζωντανέψει σε μια ιστορική φάση όπου επικρατούν τα επισφαλή συμβόλαια ενώ όλες οι σταθερές ταυτότητας κλονίζονται;

Ήδη ο εικοστός αιώνας γνώρισε σημαντικές μετατοπίσεις και αλλαγές οπτικής μέσα στα κόμματα της Σοσιαλδημοκρατίας. Μια θεμελιώδης αλλαγή ήταν η μετάβαση από την πρώιμη εργατική στη μεσοαστική

cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Νέες εκδόσεις

- Ξ. Κοντιάδης, Η Σοσιαλδημοκρατία σήμερα (εκδ. ΠΟΛΙΣ 2017, 240 σελ.)
- «Σε αναζήτηση της Σοσιαλδημοκρατίας», Νικόλας Σεβαστάκης

σοσιαλδημοκρατική κουλτούρα. Σε άλλο επίπεδο, πρέπει να δούμε την αποσκίρτηση της Σοσιαλδημοκρατίας από τον μαρξισμό, δηλαδή από την οπτική της ταξικής πάλης και τον στόχο για ηγεμονική εκπροσώπηση των συμφερόντων μιας κοινωνικής τάξης. Τέλος, έχουμε τη μεγάλη τριβή των Σοσιαλδημοκρατών με τα προβλήματα διακυβέρνησης, με τις πολιτικές συμμαχίες και τους πραγματιστικούς συμβιβασμούς. Όλα αυτά τα φαινόμενα προηγούνται κατά πολύ της λεγόμενης στροφής προς τον σοσιαλφιλελευθερισμό, δηλαδή των εκδοχών νέας σοσιαλδημοκρατίας που θα εμφανιστούν στη δεκαετία του 1990 σε μια σειρά χώρες ως απάντηση στην κρίση του εθνικού κεϋνσιανού συμβιβασμού και στην επίθεση από την πλευρά του νεοφιλελευθερισμού της Δεξιάς.

Ο Ξενοφών Κοντιάδης αφηγείται πλευρές αυτής της πορείας και τους βασικούς σταθμούς της. Δεν το κάνει φυσικά με τον τρόπο του ιστορικού των ιδεών αλλά με φανερή τη διάθεση να αποσαφηνίσει την έννοια και να διακρίνει τη Σοσιαλδημοκρατία από άλλες ιδέες / πρακτικές της Αριστεράς.

Για τον ίδιο δεν χωράει καμιά αμφιβολία ότι η Σοσιαλδημοκρατία είναι ή πρέπει να θεωρείται Αριστερά. Στο σημείο αυτό ασκεί κριτική στην επιχειρηματολογία που βλέπει τη σύγχρονη σοσιαλδημοκρατική ευαισθησία μέσα σε έναν ευρύτερο ορίζοντα προοδευτικής μεταρρύθμισης, σε αυτό που ονομάζουμε προοδευτικό Κέντρο. Την ίδια στιγμή επανέρχεται τακτικά στη ρητή διάκριση ανάμεσα στη σοσιαλδημοκρατική Αριστερά και σε άλλες εκδοχές Αριστεράς που αντλούν από ριζοσπαστικές, λαϊκιστικές ιδέες και συνθήματα. Η πρόσφατη ελληνική εμπειρία φαίνεται να προσφέρει στον συγγραφέα πολλά παραδείγματα προς αποφυγήν - κυρίως ως προς τα θέματα διοίκησης και θεσμών, την πολιτική κουλτούρα του λαϊκιστικού ριζοσπαστισμού και τον τύπο κοινωνικού κράτους που συνδέεται με την επιδοματική και πελατειακή διαχείριση των ασθενέστερων στρωμάτων.

Ο Κοντιάδης χειρίζεται κάθε κεφάλαιο εισάγοντας ουσιαστικά τη διπλή οριοθέτηση. Υποστηρίζει ότι η Σοσιαλδημοκρατία καλείται να γίνει κάτι διαφορετικό τόσο από μια «δημοσιουπάλληλική» Κεντροαριστερά του παθητικού κρατισμού όσο και από έναν μεταμοντέρνο φιλελεύθερο μεταρρυθμισμό.

Από μια άποψη το κέντρο βάρους του βιβλίου είναι μια δύσκολη άσκηση ισορροπίας. Κυρίως ανάμεσα στα αιτήματα ανανέωσης και στα δεδομένα μιας κληρονομιάς που για τον συγγραφέα παραμένει πάντοτε υπό διεκδίκηση. Είναι προφανές πως ο ίδιος δεν θεωρεί

cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Νέες εκδόσεις

- Ξ. Κοντιάδης, Η Σοσιαλδημοκρατία σήμερα (εκδ. ΠΟΛΙΣ 2017, 240 σελ.)
- «Σε αναζήτηση της Σοσιαλδημοκρατίας», Νικόλας Σεβαστάκης

ότι ο ΣΥΡΙΖΑ μπορεί να γίνει σοσιαλδημοκρατικός, ακόμα και αν ιδιοποιηθεί επιλεκτικά στοιχεία από τις σοσιαλδημοκρατικές εμπειρίες. Ως βασικό εμπόδιο στέκεται μια πολιτική και θεσμική κουλτούρα που ελκύεται από συνοπτικά μοντέλα αντιθέσεων (λαός / ολιγαρχίες, λαός / κατεστημένο κ.λπ.).

Από την άλλη όμως, ο συγγραφέας φροντίζει να υπενθυμίζει τις στρατηγικές αποστάσεις ανάμεσα στη Σοσιαλδημοκρατία (έτσι όπως την ανασυνθέτει ο ίδιος) και στον «συντηρητικό νεοφιλελευθερισμό». Τα σημεία αυτά είναι πολλά στο κείμενο και δείχνουν ότι κατά τον συγγραφέα ούτε η αντίθεση λαϊκισμού / μεταρρυθμισμού θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για μια νέα προοδευτική πολιτική.

Οι αναφορές στην ιδέα της κοινωνικής Ευρώπης, στη δίκαιη παγκοσμιοποίηση και σε άλλα θέματα διεθνούς πολιτικής οικονομίας συμπληρώνουν νομίζω το κεντρικό πολιτικό επιχείρημα του Κοντιάδη. Η αίσθησή μου είναι πάντως ότι από τον συγγραφέα δεν τονίζονται όσο πρέπει η διάσταση των κρίσεων της παγκοσμιοποίησης και οι «ανασφάλειες ταυτότητας» που εμφανίζονται στην Ευρώπη διαιρώντας εντονότερα τα λαϊκά και μεσαία στρώματα. Οι μεγάλες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα σχεδόν παντού δεν σχετίζονται μόνο με μια κρίση εκπροσώπησης συμφερόντων αλλά και με την αδυναμία τους να απαντήσουν σε αιτήματα ασφάλειας και κοινωνικής συνοχής που πάνε πέρα από την κοινωνικοοικονομική ατζέντα. Ο μετεωρισμός ανάμεσα σε μια σοσιαλδημοκρατία των νέων κοινωνικών δικαιωμάτων και σε μια σοσιαλδημοκρατία των πολιτισμικών και μειονοτικών δικαιωμάτων δεν ρυθμίζεται τόσο εύκολα όσο αφήνει να εννοηθεί ο συγγραφέας.

Έχουμε, συμπερασματικά, ένα βιβλίο που καταθέτει με αναλυτική διαύγεια μια ορισμένη ιδέα για τη σημερινή Σοσιαλδημοκρατία και τον προσανατολισμό της. Κάτι περισσότερο: πίσω από την έγνοια του συγγραφέα για τη Σοσιαλδημοκρατία και την αυτονομία της διακρίνει κανείς μια ευρύτερη αγωνία για την ίδια την πολιτική πράξη στην εποχή των συγχύσεων και της βαθιάς ιδεολογικής κόπωσης. Με άλλα λόγια, το συγκεκριμένο δοκίμιο επαναφέρει τη συζήτηση στα καίρια και στα ουσιώδη, και αυτό πιστεύω ότι είναι το πιο αξιόπιστο κριτήριο για να ισχυριστούμε πως έχουμε μια γόνιμη συμβολή στην πολιτική σκέψη του καιρού μας.

Νικόλας Σεβαστάκης
«Το Βήμα», 1/10/2017